

verilen), *vasîle* (erkek-dişi ikizler doğuran) ve *hâm* (on kere yavrulamasından dolayı sırtına yük vurulmayan) gibi hayvanların adanmasını meşrû kılmamıştır. Fakat kâfirler -bu inançlarını- Allah'a atfederek yalan söylerler. Zaten onların çoğunun akılları ermez" (el-Mâide 5/103) buyrulur.

Kaynaklarda Amr'ın kısa boylu, açık tenli ve mavi gözlü olduğu, Huzâa kabilesi arasında büyük bir itibarı bulunduğu, herkesten saygı gördüğü ve uzun bir ömür sürdüğü rivayet edilmektedir.

BİBLİYOGRAFYA :

Buhârî, "Amel", 11, "Menâkıb", 9; Müslim, "Cennet", 50, 51, "Küsûf", 3; İbnü'l-Kelbî, *Kitâbü'l-Eşnâm: Putlar Kitabı* (trc. ve nşr. Beyza Düşüngen), Ankara 1969, s. 20, 21, 27, 29, 36, 49, 50, 51; İbn Hişâm, *es-Sîre*, I, 76, 80; II, 624; Ya'kübî, *Târîh*, I, 229, 254; Ezrakî, *Ahbab-ru Mekke* (Melhas), s. 65, 88, 96, 101, 116, 117, 124, 126, 166, 193-194, 374, 376-377; II, 176; İbn Düreyd, *el-İştikâk*, s. 423, 468, 474; Mes'ûdî, *Mürâcû'z-zeheb* (Abdülhamîd), II, 56; Şehristânî, *el-Milel* (Vekil), II, 237, 238; Süheylî, *er-Ravzü'l-ünûf* (nşr. Abdurrahman el-Vekil), Kahire 1387-90/1967-70, s. 346, 368; İbn Kesir, *el-Bidâye*, II, 187-189; İbn Hacer, *Fethu'l-bârî* (nşr. Tâha Abdurrauf Sa'd v.dğr.), Kahire 1398/1978, XIII, 148-151; Elmahlî, *Hak Dini*, VI, 4592; M. Seligsohn, "Amr b. Luhayy", *JA*, I, 414; J. W. Fück, "Amr b. Luhayy", *EI*² (İng.), I, 453.

ABDÜLKERİM ÖZAYDIN

AMR b. MA'DİKERİB

(عمرو بن معدى كرب)

Ebû Sevr Amr b. Ma'dikerib
b. Abdillâh ez-Zübeydî
(ö. 21/641-42)

Muhadramûn şairlerinden olan
cengâver sahâbî.

Yemen'deki Mezhic kabilesinin Zübeyd koluna mensuptur. Câhiliye devrinde doğdu. Kabilesinin reisi idi. İslâm öncesi hayatı hakkında fazla bilgi bulunmamaktadır. Hz. Muhammed'in İslamiyet'i yaydığını öğrenince, durumu araştırmak üzere kavminden, bazı kaynaklara göre Murâd kabilesinden on kişi ile beraber hicretin 10. yılında (631-32) Medine'ye geldi. Hz. Peygamber'le görüştüktan sonra müslûman oldu. Medine'den dönerken yine kabilesinin reisi olarak kaldı. Ancak daha önce müslûman olan ve Zübeyd kabilesini de içine alan bölgeye vali tayin edilen Ferve b. Müseyk'e bağlandı.

Rivayete göre ikinci dereceden bir idareci olmak Amr'ın gücüne gittiği için,

yalancı peygamberlerden Esved el-Ansî Yemen'i hâkimiyeti altına almaya çalıştığı sırada irtidad etti ve Esved tarafından Mezhic emirliğine tayin edildi. Fakat kısa bir süre sonra irtidad olaylarını bastırmak üzere Hz. Ebû Bekir tarafından gönderilen ordu kumandanı Muhâcir b. Ebû Ümeyye'ye teslim oldu. Halifenin huzuruna getirildiğinde suçunu itiraf etti. Tövbekâr olarak yeniden İslamiyet'e döndü ve memleketine gitti. Daha sonra Medine'ye geldiğinde Hz. Ebû Bekir tarafından Suriye'nin fethinde görevlendirildi. Yermük Savaşı'nda (15/636) bulundu ve savaş sırasında bir gözünü kaybetti. Hz. Ömer devrinde Sa'd b. Ebû Vakkâs ile Irak fethine katıldı. Kâdisiye Savaşı (16/637) öncesinde Hz. Ömer Sa'd'e yazdığı mektupta, 2000 kişiye bedel iki kişi gönderdiğini haber verdikten sonra, onlarla istişare etmesini ve kendilerinden faydalanmasını tavsiye etmişti. Bunlardan biri Tuleyha b. Huveylid, diğeri Amr b. Ma'dikerib'di. Yiğitliğinden dolayı ona "Arap cengâveri" unvanı verilmişti. Kâdisiye'de gösterdiği kahramanlık müslûmanları kendisine hayran bıraktı. Nihâvend Savaşı'ndaki (21/641) hezimetini zafere çevirenlerin başında gelen Amr'ın bu savaşta aldığı yara bir türlü iyileşmedi. Rey'in Rûze kasabasında vefat etti ve Kırmanşah'a gömüldü (bk. *Yakût*, III, 78). Kâdisiye'de şehid düştüğüne dair rivayetler güvenilir olmaktan uzaktır. Son derece cesur ve zeki olan Amr, aynı zamanda gür bir sese sahipti. Öldüğü zaman 120 yaşlarındaydı.

Muhadramûn* şairleri arasında yer alan Amr b. Ma'dikerib'in şiirleri savaşa ve kabilesinin methine dairdir. Önce Ebû Amr eş-Şeybânî, daha sonra İbnü'l-A'râbî ve Sükkerî tarafından III. (IX.) yüzyılda meydana getirilen divanını, İbn Hacer el-Askalânî IX. (XV.) yüzyılın ikinci yarısında, Abdülkâdir el-Bağdâdî de şerhiyle birlikte XI. (XVII.) yüzyılın sonlarında görmüş olmalarına rağmen eser bilindiği kadaryla günümüze ulaşmamıştır. Blachère tarafından derlenen şiirleri 225 beyit tutan on dokuz kasideden ibarettir. Daha sonra şairin çeşitli kaynaklarda bulunan şiirleri Iraklı edebiyatçı Hâşim et-Taân tarafından *Dîvânü 'Amr b. Ma'dikerib* adıyla toplanarak Bağdat'ta yayımlanmıştır (1970). Mutâ'et-Tarâbişî de taradığı 200 kadar kaynakta Amr b. Ma'dikerib'e nisbet edilen 600'den fazla beyit tesbit etmiş, ona ait olmayanları ayıklamak suretiyle 300

beytini *Şi'ru 'Amr b. Ma'dikerib* adıyla Dımaşk Mecmau'l-lugati'l-Arabiyye yayınları arasında neşretmiştir (1972, 1985). İbn Manzûr *Lisânü'l-'Arab*'da onun otuz üç beytini örnek (şâhid) olarak kullanmıştır.

BİBLİYOGRAFYA :

İbn Hişâm, *es-Sîre*, IV, 230, 231; İbn Sa'd, *eş-Şi'r ve's-şu'arâ* (Şâkir), s. 289-291; Ebû'l-Ferec el-İsfahânî, *el-Eğânî*, XV (nşr. Abdüsselâm M. Hârûn), Kahire, ts. (Dârü'l-Kütüb) — Beyrut, ts. (Dâru İhyâi't-türâsi'l-Arabî), s. 208-245; İbn Abdülber, *el-İstî'ab*, II, 306-307; Yakût, *Mu'cemü'l-büldân*, III, 78; İbnü'l-Esir, *Üsdü'l-gâbe*, IV, 273-275; İbn Kesir, *el-Bidâye*, V, 71, 72; VII, 119-120; İbn Hacer, *el-İşâbe* (Bicâvî), IV, 686-693; Sezgin, *GAS*, II, 306-307; Kandehlevî, *Hayâtü's-şahâbe*, Beyrut 1388/1968, I, 325; II, 48, 49, 162, 163; IV, 626; Yâsin el-Eyyûbî, *Mu'cemü's-şu'arâ*, Beyrut 1982, s. 305-306; Mustafa Fayda, *İslamiyet'in Güney Arabistan'a Yayılışı*, Ankara 1982, s. 58-60, 115-118; Aff Abdurrahman, *Mu'cemü's-şu'arâ*, Beyrut 1403/1983, s. 254-255; R. Blachère, *Târîhu'l-edebî'l-'Arabî* (trc. İbrâhim el-Kilânî), Dımaşk 1404/1984, s. 314-315; Muhammed Abdülğanî Hasan, "Şi'ru 'Amr b. Ma'dikerib ez-Zübeydî", *Mecelletü Ma'hedi'l-mahtûâtü'l-'Arabîyye*, XXIV/2, Kahire 1978, s. 339-345; Ch. Pellat, "Amr b. Ma'dikerib", *EI*² (Fr.), I, 466.

H. AHMET SEZİKLİ

AMR b. MERZÛK

(عمرو بن مرزوق)

Ebû Os mân Amr b. Merzûk
el-Bâhilî el-Basrî
(ö. 224/839)

Basra'nın tanınmış muhaddisi.

Hayatı hakkında fazla bilgi yoktur. 130'lu (747) yıllarda doğdu. Şu'be b. Haccâc ve Hammâd b. Seleme gibi muhaddislerden hadis öğrendi. Kendisinden de Buhârî, Ebû Dâvûd, Ebû Zür'a, Ebû Hâtim er-Râzî gibi meşhur muhaddisler hadis rivayet ettiler. Yahyâ b. Saîd el-Kattân, Ali b. Medîni gibi münekkitler Amr'ın pek güvenilir olmadığını, Dârekutnî ve Hâkim de onun çok yanlış olduğunu söylemekle beraber diğer hadis otoriteleri Amr'ı övmüşlerdir. İbnü'l-Medîni'nin Amr b. Merzûk'u "gevşek" bulunduğu Ahmed b. Hanbel'e söylendiği zaman o hayret etmiş ve Amr'ın makbul (sâlih) bir râvi olduğunu söylemiştir. Hatta İbn Hanbel, Basra'ya hadis tahsil için giden oğlu Sâlih'e Amr'ın hadislerini niçin yazmadığını sormuş, onun, "Yazmamı istemediler" demesi üzerine de Affân b. Müslim'in Amr'ı beğendiğini söylemiş, Affân'ın takdir ettiği bir kişi hakkında kimsenin bir şey diyemeyeceğini